

נ פ ש ר צ ו צ ה

אסופת שיריו של נח שטרן

— מאת מ. בר־יעקב —

ל-ת.ס. אליוט, אלא גם ברשימותיו ה-
ביקורתיות, שאף הן נאספו בספר ש-
לפנינו. אבל כמו חושי השני עובר ב-
מה שהוציא נח שטרן מתחת ידו היחס
האמביוואלנטי של האיש אל העו-
לם: החשדנות והמלאנכוליה, ההס-
תגרות והזעף — והרצון להתאחות, ל-
היבלע בתוך הקולקטיב עד אין ישור,
לחוש עצמו כחוליה בשלשלת של בני-
אדם רגילים. הטראגדיה האינדיבי-
דואלית של נח שטרן חותמת את מע-
גלות יצירתו, והיא, אולי, גם אחראית
להבדלים הקיצוניים באיכות שיר-
ריו. יש ב"בין עופילים" — אגב, שם
יפה לקובץ — פה ושם שירים טובים,
רגישים, ויותר מהם, קטעים או שו-
רות המוכיחים באיזו מידה יקד בש-
טרן ניצוץ אמיתי של כשרון השיר;
ולידם, ביחוד בשירים, "הלאומיים" —
חרזנות, גיבוב של צירופים האמורים
"לעורר את הלבבות", ביטוי לאותה כ-
מיהה של המחבר, "להשתלב" ולהיות
לאחדים עם העולם החיצוני.
אבל באוחם קטעים, שצלחו בידינו,
ובהם נתגבשה ונתמצתה האישיות
הפיוטית של נח שטרן — על כל מה
שייחד אותה דווקא אז, בשנות הכי-
תיבה, והבדילה מן הסגנונות המקור-
בלים באותם ימים ומן האסכולות ה-
"שולטות" ברחוב הפייט, — הגיע להי-
שגים ניכרים, כמו, למשל, ב"ריחות":

הליך הפורח בלאט,
הליך המכחיל אישם חרש —
לי הזכיר הזיות ביבשת אחת,
ואכזבות ביבשת אחרת.

אך ריחות תפוחי הזהב הכבדים
כבר באים להנות ולענות,
כבר באים להעניק ולהחניק,
כעדים לחיים במולדת הזאת.

מעטים השירים, המביעים, במתח ח-
ווייתי ולירי כזה, את יסורי המהגר,
הנתלש מגוף פיסו ורוחני מסויים כדי
להשתל על רקע-גידול שונה — וכל
הצידוקים האידיאיים אין בהם כדי ל-
כסות על המשבר האיש-במובהק ש-
לו.

לגודל הצער, גם כינוס-לאחר-מוות
כזה, יש לברך עליו בלא לב ולב,
לא יצא יפה משני טעמים. האחד, צו-
רת הביצוע הטכני, שהיא, שוב —
כבמקרה של שירי פוגל — מרושלת
ופגומה. זו שערורייה בפני עצמה, ה-
חובעת הסבר ותקון. השני, ההק-
דמה הקלושה וחסרת-הטעם של
עורך-הספר, אברהם ברוידס, העומ-
דת בניגוד כה חריף לעבודה
המצויינת שהשקיע דן פגיס באסופתו
של פוגל: כאן מולכת המליצה, שהיא
אולי יפה לנאומי-הספר מסויימים, אך
לא למבוא, החייב להאיר כהלכה את
יצירתו של המשורר ואת תולדות-חיו
בהקשר אליה. זאת ועוד: אף מלאכת-
הכינוס עצמו אינה מניחה את הדעת.
הולזול-ניכר גם ב"פכים קטנים": ה-
ייחכן, כי נח שטרן העריך את יציר-
תה של וירגינייה וולף, לאחר פטיר-
תה — כשם שהוא מטעים במפורש —
בשנת תרצ"ד כאשר הסופרת שמה

איזה רגש עמום, טורד, אילו מר-
פה, כפי הנראה, מווחיקי ספרותנו
בקשר עם "משוררינו הנשכחים".
שנים רבות מדי, — זה הרושם, —
התעלמו, אפילו בלא כוונות רעות,
כך סתם, מקיומם האמנותי.
עכשיו, לאחר זמן כה רב, משתד-
לים לתקן את המעוות. או-אז באים
הסופרלאטיבים...

"בין עופילים", אסופת שיריו של
נח שטרן המנוח (הוצאת אגודת ה-
סופרים על-ידי מחברות לספרות), היא
עדות לגפש רצוצה, מסובכת,
שהיה בה, בלי ספק, כשרון וודאי, א-
שר לא מצא את הסדן היאות לו. ה-
שירים הכנוסים כאן — שש שנים ל-
אחר פטירתו של המחבר — מעמידים
אי-אלו סימני שאלה, להיכן יכול היה
שטרן להגיע אילמלא קרה לו מה ש-
קרה; אבל תהיות אלו מופרכות הן
מעיקרן. שטרן לי היה כותב גם מה
שכהב — אילמלא היה נח שטרן. וה-
שירים משמשים איפוא גם ביוגראפיה
לכותבם, איש-המכאובות, הבלתי-יציב,
שניצב תדיר על סף ההתערערות הנפ-
שית.

שטרן, יליר ליטא, שנחגלגל לאר-
ה"ב וסיים שם בהצטיינות את חוק-
לימודיו באוניברסיטת הארווארד, קטע
את הקאריירה האקאדמית שלו בפת-
אום, בגלל טעמים משפחתיים, ועלה
לארץ-ישראל — אחרת היה בוודאי
מתעטר בתואר הדוקטור וממשיך לב-
נות עתיד מזהיר בין כוחלי המיכללה.
עקבות הספרות האמריקאנית ניכרים
היטב בשיריו; והיחמו בן בית גם בס-
עיפים האחרים של היצירה האנגלו-
סאכסית החדשה — דבר זה מוצא את
ביטויו לא רק בעובדה, כי תירגם
(תרגום מצויין ו) את "ארץ השממה"